

**ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

**IMPORTANT DECISIONS
OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS**

Κονταράκης Στυλ. Μανούσος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	σελ. 2
Ιστορία	σελ. 2
Άρθρο 2 της Σύμβασης	σελ. 3
Άρθρο 3 της Σύμβασης	σελ. 4
Άρθρο 4 της Σύμβασης	σελ. 5
Άρθρο 5 της Σύμβασης	σελ. 5
Άρθρο 6 της Σύμβασης	σελ. 6
Άρθρο 7 της Σύμβασης	σελ. 7
Άρθρο 8 της Σύμβασης	σελ. 8
Άρθρο 9 της Σύμβασης	σελ. 10
Άρθρο 10 της Σύμβασης	σελ. 11
Άρθρο 11 της Σύμβασης	σελ. 13
Άρθρο 12 της Σύμβασης	σελ. 14
Άρθρο 14 της Σύμβασης	σελ. 14
Βασικά Συμπεράσματα	σελ. 15
Περίληψη	σελ. 16
Λήμματα	σελ. 16
Βιβλιογραφία	σελ. 17
Πίνακας Αποφάσεων	σελ. 18

Εισαγωγή

Το θέμα: *«Σημαντικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου»*

Το πόνημα αυτό πραγματεύεται μερικές από τις πιο σημαντικές έως τώρα αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μέσα από αυτήν την εργασία θα παρατεθούν γνωστές υποθέσεις, οι οποίες αφορούν ουσιώδη δικαιώματα τα οποία έχουν τεθεί σε ισχύ με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ανά δικαίωμα, λοιπόν, που έχει καθιερωθεί θα παρατεθούν οι πιο σημαντικές από τις υποθέσεις και οι αποφάσεις που λήφθηκαν.

Το εύρος του αντικειμένου το οποίο εξετάζεται είναι αρκετά μεγάλο, με αποτέλεσμα να παραληφθούν αρκετές άξιες μνείας αποφάσεις, ωστόσο θα γίνει προσπάθεια για να σχηματιστεί μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη άποψη για το θέμα αυτό.

Ιστορία

Η ανάγκη για την προστασία των θεμελιωδέστερων ανθρωπίνων δικαιωμάτων εμφανίστηκε στο προσκήνιο λίγο μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, έπειτα δηλαδή από το καίριο πλήγμα που είχε υποστεί η ανθρωπότητα. Με την αυγή του 2^{ου} μισού του 20^{ου} αιώνα, μέσα από τα ερείπια, οι ελπίδες των λαών ζωντάνεψαν ξανά και η ανάγκη για αποτελεσματικότερη προστασία των σημαντικότερων δικαιωμάτων γινόταν ολοένα και πιο επιτακτική. Ήδη τον Μάιο του 1948 οργανώθηκε ένα είδος Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Χάγη. Στις 7 Αυγούστου 1950 η Επιτροπή των υπουργών ενέκρινε ένα κείμενο, που είχε ανέλθει και παλαιότερα στο

προσκήνιο και το οποίο απείχε από τις παραδοσιακές προτάσεις. Στις 4 Νοεμβρίου 1950 η Σύμβαση, που αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπογράφηκε στη Ρώμη και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Σεπτεμβρίου 1953 και άμεσα υπογράφηκε από 39 χώρες.

Έτσι λοιπόν ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των δικαιωμάτων του ανθρώπου για να προστατέψει τα δικαιώματα που κατοχυρώθηκαν από τη Σύμβαση και έχει έδρα το Στρασβούργο. Είναι, με άλλα λόγια, ένα δυναμικό όργανο με απόλυτο και ειδικό συνάμα σκοπό δημιουργίας του, την εξασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την ειρηνική συνύπαρξη μέσα στην κοινωνία.

Άρθρο 2

Το άρθρο 2 της Σύμβασης κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου στη ζωή. Περιλαμβάνει επίσης τρεις κανόνες¹. Την αρχή του σεβασμού της ανθρωπίνης ζωής, την εξαίρεση της θανατικής ποινής και ο τρίτος κανόνας επιτρέπει περιοριστικά τρεις περιπτώσεις αφαιρέσεως της ζωής, εφόσον η βία που τις προκάλεσε ήταν απόλυτα αναγκαία.

Στην απόφαση του İlhan κατά της Τουρκίας τον Ιούνιο 2000² το Δικαστήριο απεφάνθη ότι χρήση βίας από κρατικά όργανα εις βάρος προσώπου που δεν πέθανε δε δύναται να χαρακτηριστεί ως παραβιάζουσα τη Σύμβαση.

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντωνίου Σάκκουλα 2003, σελ.28.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.29.

Στην απόφαση Κύπρος κατά Τουρκίας¹ (10-5-2001) το Δικαστήριο δέχθηκε παραβίαση του άρθρου 2 στην υπόθεση των αγνοούμενων Ελληνοκυπρίων.

Σημαντική είναι επιπροσθέτως η απόφαση της υποθέσεως του Demiray κατά της Τουρκίας², στην οποία το Δικαστήριο δέχθηκε παραβίαση του άρθρου 2 εκ της παραλείψεως των αρχών να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της ζωής του συζύγου της προσφεύγουσας.

Στην υπόθεση McCann και λοιποί κατά Ηνωμένου Βασιλείου το Δικαστήριο έκρινε ότι οι αστυνομικές αρχές εξέλαβαν ως ακριβή μόνο μια από τις πολλές υποθέσεις εργασίας που ήταν φανερές στο πλαίσιο της καταδιωκτικής ενέργειας.

Άρθρο 3

Το άρθρο 3 της Σύμβασης καθιερώνει την απαγόρευση της ανθρωπίνης μεταχείρισης και δη των βασανιστηρίων. Σκοπός είναι η αποτροπή του ανθρωπίνου εξευτελισμού.

Στην απόφαση H.L.R. κατά Γαλλίας³ το δικαστήριο έκρινε ότι δε στοιχειοθετείται παραβίαση του άρθρου 3 εκ της απελάσεως ενός κολομβιανού εμπόρου ναρκωτικών στην πατρίδα του, εν όψει της καταστάσεως που επικρατεί εκεί να υποστεί αντίποινα εκ μέρους των εμπόρων ναρκωτικών που κατέδωσε στη Γαλλία.

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.30.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.36.

³ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.58.

Επίσης, σημαντική είναι η υπόθεση Egmez κατά Κύπρου¹ (21-12-2000) που αφορούσε την επ' αυτοφώρω σύλληψη ενός εμπόρου ναρκωτικών και το Δικαστήριο διαπίστωσε απάνθρωπη συμπεριφορά όσον αφορά το επακόλουθο της συλλήψεώς του.

Άρθρο 4

Με το άρθρο 4 της Σύμβασης κατοχυρώνεται σε επίσημο επίπεδο η απαγόρευση της αναγκαστικής εργασίας. Όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παρ.1 «ουδείς δύναται να κρατηθεί εις δουλείαν ή ειλωτείαν». Μ' αυτό λοιπόν το άρθρο γίνεται πραγματικότητα το όραμα κορυφαίων στοχαστών και διανοητών που πάλεψαν για αιώνες ολόκληρους για να καταργηθεί ο απάνθρωπος θεσμός της δουλείας που ανακαλεί πρωτόγονου τύπου κοινωνίες.

Ιδιαίτερης σημασίας για τη διαμόρφωση της νομολογίας του Δικαστηρίου υπήρξε η υπόθεση Van der Musselle² (23-11-83). Αυτή η απόφαση είναι ιδιαίτερα σημαντική ως προς την καταδίκη του εξαναγκασμού και της απειλής, ως μέσα πίεσης για την εκμετάλλευση της ανθρώπινης εργασίας.

Άρθρο 5

Στο άρθρο 5 το δικαίωμα στην ελευθερία του προσώπου. Έρχεται σε σχέση συνάφειας με την ασφάλειά του, με την ακεραιότητά του, επιπλέον, ως προσωπικότητα. Το Δικαστήριο του Στρασβούργου ανεπιφύλακτα αντιμετώπιζε τόσο το δικαίωμα στην ελευθερία όσο και το δικαίωμα στην

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.59.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.89.

ασφάλεια, έπειτα και από την απόφασή του στην υπόθεση Adler και Βίνας κατά Γερμανίας¹.

Σημαντική είναι επίσης και η απόφαση της 13^{ης} Ιουλίου 1995², στην οποία έγινε δεκτή προσφυγή του Καμπάνη όπου κρίθηκε ότι η μη παράστασή του ενώπιον του δικαστικού Συμβουλίου κατά την εξέταση πρότασης του Εισαγγελέα για παράταση της προσωρινής κράτησής του και κατά την εξέταση αιτήσεων αποφυλάκισής του αποτελεί προσβολή του άρθρου 5 παρ.4 ΕΣΔΑ, που αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε συλλαμβανόμενου ή κρατούμενου να προσφύγει στο δικαστικό συμβούλιο και μάλιστα ισότιμα με τον εισαγγελέα. Η Ελλάδα συμμορφώθηκε με την τροποποίηση του άρθρου 287 ΚΠΔ (ν.2207/1994).

Άρθρο 6

Το άρθρο 6 περιέχει τη δημοφιλέστερη διάταξη της Συμβάσεως αφού αποτελεί το αντικείμενο των περισσότερων προσφύγων στο Στρασβούργο. Το άρθρο αυτό αναγνωρίζει αυτοτελές δικαίωμα στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης (Fair Trial)³.

Το άρθρο 6, χωρίς να δίνει συγκεκριμένο ορισμό περικλείει σειρά χωριστών δικαιωμάτων που απορρέουν από την αυτή θεμελιώδη ιδέα και τα οποία αποτελούν στο σύνολό τους ενιαίο δικαίωμα (απόφαση Golder κατά Ηνωμένου Βασιλείου, 1975).

¹ Van Dijk P. και van Hoof GJH, Theory and practice of the European Convention on Human Rights, Kluwer Law International, σελ.344.

² Αριθμός Αποφάσεως 19/1994/466/547. Μαθθίας Στέφανος, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του Ανθρώπου, Εκδόσεις Σάκκουλα 1999, σελ.42.

³ Gotrian A., Article of the ECHR. The Right to a Fair Trial, Council of Europe, Strasbourg 1994.

Το Δικαστήριο τονίζει με έμφαση ότι το δικαίωμα στη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης κατέχει τόσο περίοπτη θέση στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας ώστε συστατική ερμηνεία δε θα ανταποκρινόταν στο σκοπό και το αντικείμενο (αποφάσεις Delcourt κατά Βελγίου 1970 και Kristinsson κατά Ιρλανδίας 1990)¹.

Στην υπόθεση Airey κατά Ιρλανδίας 1979², το Δικαστήριο δέχτηκε πως δεν είναι αρκετό να μπορεί να απευθυνθεί κάποιος στη δικαιοσύνη αλλά είναι ανάγκη να του εξασφαλίζεται και η δυνατότητα να το κάνει.

Η υποκειμενική αμεροληψία του δικαστηρίου τεκμαίρεται μέχρις αποδείξεως του εναντίου. Αντίθετα, η αντικειμενική αμεροληψία κρίνεται με βάση τα δεδομένα συνθέσεως και λειτουργίας του δικαστηρίου (Sramek κατά Αυστρίας 1984, The Observer and Guardian κατά Ηνωμένου Βασιλείου 1991, Theogeir Theorgeison κατά Ισλανδίας 1992)³.

Άρθρο 7

Το άρθρο 7 εξασφαλίζει την αρχή nullum crimen nulla poena sine lege και την ισχύ της ηπιότερης ποινής⁴.

Στην υπόθεση Κοκκινάκης κατά Ελλάδος 1993⁵, ο προσφεύγων στήριξε την επιχειρηματολογία του περί παραβιάσεως του άρθρου 7 ΕΣΔΑ στο ότι ο αναγκαστικός ελληνικός νόμος περί προσηλυτισμού 1363/1938 περιέχει όρους απαράδεκτους. Το Δικαστήριο δεν διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου

¹ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «ΕΣΤΙΑΣ» 1995, σελ.157.

² Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «ΕΣΤΙΑΣ» 1995, σελ.160.

³ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «ΕΣΤΙΑΣ» 1995, σελ.162.

⁴ Velu J., R. Erges, σελ.510 και επ.

⁵ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «ΕΣΤΙΑΣ» 1995, σελ.166.

7 και σημείωσε ότι το άρθρο 7 καθιερώνει την αρχή της μη διασταλτικής ή κατ' αναλογία ερμηνείας του ποινικού νόμου.

Άρθρο 8

Το άρθρο 8 της Σύμβασης κατοχυρώνει την προστασία τεσσάρων δικαιωμάτων βαρύνουσας σημασίας που αφορούν την ιδιωτική ζωή.

Με βάση την παράγραφο 1 του άρθρου 8 καθιερώνεται:

- 1) Το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής
- 2) Το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής
- 3) Το δικαίωμα σεβασμού της κατοικίας
- 4) Το δικαίωμα σεβασμού της αλληλογραφίας

Η παράγραφος 2 του αυτού άρθρου απαριθμεί τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να είναι δεκτή η επέμβαση της δημόσιας αρχής.

Στην απόφαση Niemietz κατά Γερμανίας¹ (16-12-1992) το Δικαστήριο αποφάσισε ότι η έννοια της ιδιωτικής ζωής δεν αποκλείει τις επαγγελματικές ή εμπορικές δραστηριότητες, ώστε μια προστασία της ιδιωτικής ζωής που εκτείνεται μόνο στις δεύτερες θα κατέληγε σε δυσμενή διάκριση εις βάρος των προσώπων στη ζωή των οποίων παρατηρείται αυτή η διαπλοκή.

Στην απόφαση Amanu κατά Ελβετίας (16-12-2000)² το δικαστήριο έκρινε ότι η συλλογή χάριν διαφύλαξης από τις αρχές ασφάλειας της πληροφορίας ότι ο προσφεύγων είναι έμπορος και άνθρωπος επαφής με τη ρωσική πρεσβεία συνιστά επέμβαση στην ιδιωτική ζωή, ανεξαρτήτως της μελλοντικής

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.98.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.98.

χρησιμοποίησης της πληροφορίας αυτής και χωρίς να χρειάζεται να ερευνηθεί ο ευαίσθητος ή μη χαρακτήρας της πληροφορίας αυτής.

Στην απόφαση της 4^{ης} Μαΐου 2000 Rotaru κατά Ρουμανίας¹ τονίζεται ότι οι ενέργειες που είναι σχετικές με την πολιτική δραστηριότητα κατά τη φοιτητική περίοδο ενός προσώπου όταν συλλέγονται και διατηρούνται σε μνήμη κρατικής υπηρεσίας αποτελούν στοιχεία της ιδιωτικής ζωής ως προς τα οποία, λόγω της συλλογής και διατήρησής τους, στοιχειοθετείται επέμβαση στην ιδιωτική ζωή. Εδώ διαπιστώθηκε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης εκ του ότι η επέμβαση στην ιδιωτική ζωή του προσφεύγοντος δεν προβλεπόταν στο νόμο.

Γνωστή είναι επίσης και η απόφαση A.D.T. κατά Ηνωμένου Βασιλείου (31-6-2000)², όπου διεπιστώθη από το δικαστήριο παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης. Στην περίπτωση του προσφεύγοντος, ο οποίος έπειτα από επίσκεψη των αστυνομικών αρχών στο σπίτι του, συνελήφθη και οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα όπου αποδείχθηκε ότι ορισμένες κασέτες βίντεο που κατασχέθηκαν στην κατοικία του τον εμφανίζουν να επιδίδεται σε ομοφυλοφιλικές πράξεις στο σπίτι του με άλλα τέσσερα άτομα. Καταδικάστηκε με αναστολή για προσβολή των ηθών. Το Δικαστήριο παρατήρησε ότι η καταδίκη οφείλεται στις πράξεις καθ' εαυτές και όχι στην βιντεογράφησή τους ή τη διάδοση της κασέτας. Δεν διαπίστωσε καμιά επιτακτική ανάγκη κοινωνική που να δικαιολογεί την επέμβαση στην ιδιωτική ζωή του προσφεύγοντος.

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.99.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.106.

Άρθρο 9

Σύμφωνα με το άρθρο 9 της Σύμβασης κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αλλαγής θρησκειύματος ή πεποιθήσεων, καθώς και την ελευθερία εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων ατομικώς ή συλλογικώς, δημοσία ή ιδιωτικώς με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων ή τελετουργικών.

Το Δικαστήριο έκανε δεκτή την προσφυγή Κοκκινάκη¹. Κρίθηκε ότι ναι μεν η τιμωρία του προσηλυτισμού (άρθρο 4 ν.1363/1938)² δεν αντιβαίνει κατ' αρχήν στην ελευθερία σκέψης συνείδησης, θρησκείας και έκφρασης, διότι κατλύπτεται από την, κατά το άρθρο 9 παρ.2 της Συμβάσεως, ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων (άρθρο 9 ΕΣΔΑ)³, η συγκεκριμένη όμως καταδίκη δεν ήταν αιτιολογημένη, ώστε να προκύπτει ότι υπαγορευόταν από κοινωνική ανάγκη η οποία την καθιστούσε θεμιτή σε μια δημοκρατική κοινωνία (άρθρο 9 ΕΣΔΑ).

Με την απόφαση Μανουσάκης και λοιποί κατά Ελλάδα της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1996⁴ έγινε δεκτή η προσφυγή Μανουσάκη καθώς κρίθηκε ότι η καταδίκη του για το λόγο ότι λειτούργησαν ευκτήριο οίκο (ναό) για Μάρτυρες του ιεχωβά χωρίς να διαθέτουν την απαραίτητη άδεια που ορίζει ο νόμος, αποτελεί παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας διότι προσβάλλει το

¹ Αριθμός Απόφασης 3/1992/348/421.

² Ματθαίας Στέφανος, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, εκδόσεις Σάκκουλα 1999, σελ.42.

³ Κτιστάκης Γιάννης, Θρησκευτική ελευθερία και Ευρωπαϊκή Σύμβαση δικαιωμάτων του ανθρώπου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, σελ.297 κ.επ.

⁴ Αριθμός Απόφασης 59/1995/565/651.

δικαίωμα ελεύθερης εκδήλωσης των θρησκευτικών πεποιθήσεων, το δικαίωμα ελεύθερης λατρείας και το δικαίωμα τελετουργιών¹.

Στην υπόθεση Danlab κατά Ελβετίας² (απόφαση της 15^{ης} Φεβρουαρίου 2001 επί του παραδεκτού της προσφυγής 4239/98) η προσφεύγουσα δασκάλα που είχε ασπασθεί το Μωαμεθανισμό και έφερε μέσα στην τάξη όπου διδάσκει το ισλαμικό φουλάρι παραπονείτο κατά της αποφάσεως της γενικής διεύθυνσης πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δια της οποίας είχε κληθεί να μη φέρει το φουλάρι αυτό μέσα στην τάξη κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Η προσφεύγουσα προέβαλε προσβολή του δικαιώματός της σε εκδήλωση της θρησκείας την οποία πρέσβευε. Το δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ως αβάσιμη, θεωρώντας ότι το επίμαχο μέτρο ήταν αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία προς αποφυγή επηρεασμού των παιδιών στα οποία δίδασκε η προσφεύγουσα

Άρθρο 10

Σύμφωνα με το επίσημο κείμενο της διατάξεως το άρθρο 10 παράγραφος 1 ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία εκφράσεως «Toute personne a droit à la liberté d'expression».

Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης καθώς και την ελευθερία λήψεως ή μεταδόσεως πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς επέμβαση των δημοσίων αρχών και άσχετα από τα σύνορα.

¹ Van Dijk P. και van Hoof GJH, Theory and practice of the European Convention on Human Rights, Kluwer Law International, σελ.555.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.164 κ.επ.

Στην απόφαση της 22ας Μαΐου 1990¹, Autronic A.G. κατά Ελβετίας έχει γίνει δεκτό ότι ακόμη και μια εταιρεία συγκροτημένη σε νομικό πρόσωπο, με σκοπό αμιγώς κερδοσκοπικό δύναται παραδεκτώς να προβάλλει υπαγωγή αυτής στην προστασία των ρυθμίσεων του άρθρου 10 ΕΣΔΑ.

Το Δικαστήριο, επίσης, έκρινε με την απόφαση της 24^{ης} Νοεμβρίου 1993², Informationsverein Lentia κατά Αυστρίας, ότι πέραν των κλασικών μορφών μεταδόσεων μηνυμάτων δια του γραπτού ή προφορικού λόγου ακόμη και μέσω των μορφών εικαστικής τέχνης, προστατεύονται επιπροσθέτως οι ιδιωτικοί σταθμοί ραδιοφωνίας και τηλεόρασης.

Στην απόφαση της 24^{ης} Μαΐου 1998, Muller και λοιποί κατά Ελβετίας, κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι δεν συνιστά παραβίαση του άρθρου 10 ΕΣΔΑ η δήμευση ενός πίνακα ζωγραφικής με την αιτιολογία του άσεμνου και προκλητικού, παρά τη μοναδικότητα του πίνακα αυτού, εφόσον εξυπηρετείται μ' αυτόν τον τρόπο ο σκοπός της προστασίας της ηθικής.

Στην απόφαση Γρηγοριάδης κατά Ελλάδος³ (25-11-1997), το Δικαστήριο διακήρυξε ότι η ελευθερία εκφράσεως δε σταματά στις πόρτες των στρατοπέδων. Έκρινε ότι το μέτρο επιβολής πειθαρχικής ποινής κατά στρατιωτικού που απέστειλε στον προϊστάμενό του και μόνον επιστολή, στην οποία προέβαινε σε βαθύτατη κριτική του Στρατού χρησιμοποιώντας βίαιες εκφράσεις, δε δικαιολογούνταν από τις ανάγκες τηρήσεως της τάξης και πειθαρχίας στο στράτευμα, διότι δε δόθηκε δημοσιότητα στην επιστολή και

¹ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.174.

² Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.174 κ.επ.

³ Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη, Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα 2003, σελ.187.

δεν περιείχε προσβλητικές φράσεις για άτομα, αλλά απλώς κριτική του στρατού ως θεσμού.

Είναι γνωστή και η υπόθεση De Becker¹. Πρόκειται για έναν Βέλγο δημοσιογράφο που τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε συνεργάτης των γερμανικών αρχών κατοχής. Μετά την απελευθέρωση καταδικάστηκε σε θάνατο με την εκ της ποινικής νομοθεσίας προβλεπόμενη παρεπόμενη ποινή της απαγορεύσεως εκδόσεως, δημοσιεύσεως ή διανομής εντύπων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η ποινή παραβίαζε το άρθρο 10 ΕΣΔΑ και το Βέλγιο υποχρεώθηκε να τροποποιήσει τον ποινικό του κώδικα.

Άρθρο 11

Το άρθρο 11 κατοχυρώνει (αν και όχι με τον απαιτούμενο στις σύγχρονες κοινωνίες βαθμό) το δικαίωμα στο συνέρχεσθαι και στο συναιτερίζεσθαι. Προστατεύει με άλλα λόγια τις συνδικαλιστικές ελευθερίες.

Στην υπόθεση Young, James, Webster κατά Ηνωμένου Βασιλείου² το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι η δημοκρατία δε συνίσταται στη συνεχή υπεροχή της γνώμης μιας πλειοψηφίας. Απαιτεί ισορροπία που εξασφαλίζει στις μειοψηφίες δίκαιη μεταχείριση και αποτρέπει κάθε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης.

Οι διαδηλώσεις αποτελούν μορφή εκφράσεως της ελευθερίας του συνέρχεσθαι. Το κράτος οφείλει όχι μόνο να τηρεί στάση αποχής, αλλά και να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα προς αποφυγή δημιουργίας εκ μέρους των

¹ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.184.

² Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.192.

αντιφρονούντων εμποδίων σ' αυτήν την εκδήλωση του δικαιώματος του συνέρχεσθαι (Υπόθεση Artze Fur das Leben κατά Αυστρίας 1988)¹.

Άρθρο 12

Μ' αυτό το άρθρο προστατεύεται το δικαίωμα στο γάμο και την ίδρυση οικογένειας. Στην υπόθεση Ooesterwijck (1980)² το Δικαστήριο κάνει το πρώτο βήμα στην αναγνώριση του γάμου και σε πρόσωπο του αυτού φύλου.

Με τις υποθέσεις Homer κατά Ηνωμένου Βασιλείου 1979 και Draper κατά Ηνωμένου Βασιλείου³, ο γάμος μεταξύ κρατουμένων κρίθηκε σύμφωνος με το άρθρο 12 ΕΣΔΑ.

Άρθρο 14

Με το άρθρο αυτό καθιερώνεται η απαγόρευση των διακρίσεων. Το άρθρο 14 εξετάζεται κανόνα με άλλες διατάξεις της ΕΣΔΑ.

Ενώ στο παρελθόν η Επιτροπή απαιτούσε να υπάρχει και παραβίαση επί συγκεκριμένου δικαιώματος, τώρα αρκείται στο ότι συγκεκριμένο δικαίωμα επί της εφαρμογής του οποίου ο προσφεύγων διατείνεται ότι υπάρχει διάκριση, προστατεύεται από τη σύμβαση (Cronrath κατά Γερμανίας 1965, Castells κατά Ισπανίας 1992)⁴.

¹ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.193.

² Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.193.

³ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.194.

⁴ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.195.

Το Δικαστήριο δέχεται ότι το άρθρο 14 δεν αποκλείει διαφοροποιήσεις μεταξύ προσώπων. Παραβιάζεται όμως η αρχή της μη διακρίσεως όταν η διαφορετική μεταχείριση δε δικαιολογείται αντικειμενικά και λελογισμένα (Affaire Linguistique Belge, Darby κατά Σουηδίας 1990, Monnell και Morris κατά Ηνωμένου Βασιλείου 1987)¹.

Βασικά συμπεράσματα

Η προστασία των θεμελιωδέστερων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διεθνές επίπεδο γίνεται ολοένα και πιο απαιτητή στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου οι προσδοκίες των ανθρώπων είναι αυξημένες και αφορούν την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους.

Δικαίωμα είναι η εξουσία που απονέμει το δίκαιο σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο για να προβεί σε πράξη ή παράλειψη, ή να έχει την απαίτηση για πράξη ή παράλειψη από άλλα φυσικά πρόσωπα και κυρίως από το κράτος.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι ένας από τους σημαντικότερους φορείς διεθνούς προστασίας και σκοπός του είναι η πρόνοια για την αναγνώριση και την κατοχύρωση συγκεκριμένων δικαιωμάτων και ελευθεριών, και προβαίνει εντέλει διορθωτικά με στόχο να εξακριβωθεί η εσφαλμένη εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, το Δικαστήριο έχει χαρακτήρα επικουρικό και διορθωτικό σε πλαίσια αγωγής συνεργασίας με τα εθνικά δίκαια για την όσο το δυνατόν πληρέστερη προστασία του ανθρώπου ως φορέα δικαιωμάτων αναφαίρετων.

¹ Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» 1995, σελ.195.

Περίληψη

Με την Σύμβαση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου κατοχυρώνονται τα ουσιωδέστερα δικαιώματα. Η προστασία τους ανήκει στο ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου που εδρεύει στο Στρασβούργο. Σε κάθε άρθρο της Συμβάσεως αναφέρθηκαν ορισμένες από τις σημαντικότερες υποθέσεις που απασχόλησαν το Δικαστήριο και οι αποφάσεις τους που συνιστούν ένα θεμέλιο για την εξασφάλιση των ελευθεριών που με τόσους αγώνες ο άνθρωπος κατάφερε να κατακτήσει.

Summary

With the Convention of Human Rights are protected the most serious rights. Their protection belongs to the European Court of Human Rights which has home in Strasburg. In every article of the Convention were written some of the most important cases which were examined by the Court and their decisions, the first step to the succession of the freedom which human did many trials to conquer.

ΛΗΜΜΑΤΑ

Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

Επιτροπή

Ανθρώπινα δικαιώματα

Ελευθερίες

Απόφαση

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γιωτόπουλου-Μαραγκόπουλου Α., Η σημασία του Ευρωπαϊκού συστήματος προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ε Ε Ευρωπ. Δ, 1983.
- Gotrian A, Articles of the ECHR. The Right to a Fair Trial, Council of Europe, Strasburgh 1994.
- Ιωάννου Κ., Οι μελλοντικές προοπτικές της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ε Ε Ευρ. Δ, 1989.
- Κακούρης Κ., Η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου, το Σ 1985.
- Καλογερόπουλος Α., Τα πολιτικά δικαιώματα στην ευρωπαϊκά κοινοτική έννομη τάξη, το σ, 1986.
- Κασιμάτης Γ., Η παγκόσμια διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Νο Β, τ.27, 1979.
- Κουτρούμπης Ν., Η εξάντληση της εσωτερικής έννομης προστασίας προϋποθέτει προσφυγή στο δικαστήριο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Στρασβούργο, Νο Β, 1987.
- Κρουσταλάκης Ευ., Το δικαίωμα προσφυγής στη δικαιοσύνη κατά το άρθρο 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ελ Δ, 1986.
- Κτιστάκης Ιω., Θρησκευτική ελευθερία και Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.
- Κώνστας Δ., Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Ε Ε Ευρ. Δ, 1983.
- Ματθίας Στέφανος, Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 1999.

- Meron Th., Human Rights and Humanitarian Norms as Customary Law, Oxford, 1991.
- Murdoch J., The work of council of Europe's Torture Committee, European Journal of International Law, 1994.
- Νάσκου-Περράκη, Η επιδίκαση αποζημιώσεως από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Τ3, 1980.
- Περράκης Στυλιανός, Σύνοψη Νομολογίας Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 1984-85, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή, 1987.
- Ο ίδιος, Σύναψη Νομολογίας Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, για το 1986, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1990.
- Πυροβέτσης Μ., Ευρωπαϊκόν Δικαστήριον περί των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ΔΔ/νπ. 1979.
- Ρούκουνας Εμμανουήλ, Διεθνής προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1995.
- Ryssdal R., The Expanding Role of the European Court of Human Rights, in Essays in Honour to T. Opsahl.
- Σαρμάς Ι.Δ., Κράτος και Δικαιοσύνη 1) Ελευθερία με υπεροχή του δικαίου, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 2003.
- Van Dijk P. και G.J.H. van Hoof, Theory and Practice of the European convention on Human Rights, Kluwer law, International.
- Velu J., Ergec R, σελ.510.
- Χορτάτος Κ., Ανθρώπινα δικαιώματα και διεθνής έννομη τάξη, 1984.

Πίνακας Αποφάσεων

Όλες οι αναφερόμενες στην εργασία αποφάσεις και το πλήρες κείμενό τους υπάρχουν στο διαδίκτυο στη διεύθυνση: www.coe.int.